

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Att undervisa i ämnet svenska för elever med annat modersmål

*En kvalitativ studie om vilka undervisningsmetoder som lärare anser
vara framgångsrika för elevers andraspråksutveckling*

Annika Kindbom

Självständigt arbete L3XA1A

Handledare: Djamila Fatheddine

Examinator: Florenda Gallos Cronberg

Rapportnummer: VT17-2930-029-L3XA1A

Sammanfattning

Titel: Att undervisa i ämnet svenska för elever med annat modersmål – en kvalitativ studie om vilka undervisningsmetoder som lärare anser vara framgångsrika för elevers andraspråksutveckling.

English title: Teaching Swedish to pupils with another mother tongue – a qualitative study regarding what teaching methods teachers find successful for pupils second language development

Författare: Annika Kindbom

Typ av arbete: Examensarbete på avancerad nivå (15 hp)

Handledare: Djamila Fatheddine

Examinator: Florenda Gallos Cronberg

Rapportnummer: VT17-2930-029-L3XA1A

Nyckelord: andraspråksinläring, andraspråksundervisning, svenska som andraspråk, undervisningsmetoder

I dagens klassrum möter lärare elever med många olika modersmål. Dessa elever undervisas dagligen på sitt andraspråk och har därmed andra förutsättningar att nå kunskapsmålen än elever som har med sig svenska språket hemifrån. Lärare behöver därmed anpassa sin undervisning för att stötta elever med annat modersmål i sin andraspråksutveckling. Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur lärare som arbetar med elever i årskurs 1-3 anser att man arbetar språkutvecklande i svenskundervisning för elever med annat modersmål än svenska. Genom kvalitativa semi-strukturerade intervjuer med sex lärare som undervisar i ämnet svenska för elever med annat modersmål undersöks vilka undervisningsmetoder och arbetssätt som lärarna anser vara framgångsrika för elever med annat modersmål andraspråksutveckling. Studien analyseras utifrån den sociokulturella teorin om lärande där språket som ett verktyg för lärande är i fokus. Studiens resultat består av sex övergripande teman som skapats utifrån intervjuerna. Lärarna visar på samstämmighet i talets betydelse för andraspråksinläring samt att undervisningen ska utgå ifrån ett multimodalt arbetssätt och bygga på elevers intresse och delaktighet. I fråga om användandet av elevers modersmål i undervisningen, nivå på material och litteratur samt att använda eleverna som resurser för varandra skiljer sig dock lärarna åt i åsikter. Studien kan bidra till didaktiska konsekvenser i form av en utvecklad förståelse för hur man kan arbeta med andraspråksutveckling för elever med annat modersmål.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställning.....	2
3	Begreppsdefinitioner.....	2
4	Forsknings och litteratur genomgång.....	2
	4.1 Undervisning för andraspråksutveckling.....	2
	4.1.1 Ta tillvara på elevers språkliga bakgrund.....	4
5	Teoretiskt ramverk – det sociokulturella perspektivet på lärande.....	5
6	Metod.....	6
	6.1 Kvalitativa intervjuer.....	6
	6.2 Urval och avgränsning.....	7
	6.3 Genomförande.....	7
	6.4 Bearbetning och analys.....	7
	6.5 Etiska överväganden.....	8
	6.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	8
	6.7 Presentation av respondenter.....	9
7	Resultat.....	9
	7.1 Tala språket och om språket.....	10
	7.2 Elever lär av varandra.....	11
	7.3 Användning av elevers modersmål i undervisning.....	11
	7.4 Elevintresse och delaktighet.....	12
	7.5 Val av nivå på litteratur och material.....	13
	7.6 Multimodal undervisning.....	14
8	Analys av resultat utifrån teoretiskt ramverk.....	14
9	Diskussion.....	16
	9.1 Resultatdiskussion.....	16
	9.2 Metoddiskussion.....	20
	9.3 Pedagogiska implikationer.....	20
	9.4 Slutsatser.....	21
	9.5 Förslag på vidare forskning.....	21
10	Referenslista.....	23
	Bilaga 1.....	25

1. Inledning

Det svenska samhället är idag ett mångkulturellt och språkligt heterogent samhälle. Detta gäller därmed även Sveriges skolor och klassrum där elever från olika kulturer och språkliga bakgrunder möts. Statistik visar att nära 20 % av de elever som går i grundskolan har ett annat modersmål än svenska, dessa elever är därmed vana vid att använda och kommunicera på mer än ett språk dagligen (Skolverket, 2012). Detta har medfört en förändring för dagens lärare som måste vara förberedda på att anpassa sin undervisning utefter den språkliga mångfald som existerar bland eleverna.

Skolinspektionens (2010) granskning visade att det språk- och kunskapsutvecklande arbetet med flerspråkiga elever hade stora brister. Granskningen poängterade att det är av största vikt att dessa brister åtgärdas om elever med annat modersmål ska ges möjlighet att nå de nationella målen. Granskningen lyfter att slutbetygen från 2009/10 visade att i gruppen elever med utländsk bakgrund lämnade nästan var fjärde elev grundskolan utan grundläggande behörighet till gymnasieskolan jämfört med var tionde elev med svensk bakgrund. Denna skillnad har generellt sett inte minskat över tid. Om eleverna med annat modersmål inte behärskar undervisningsspråket tillräckligt har de betydande sämre förutsättningar att klara av skolarbetet än elever med svenska som förstaspråk som undervisas på sitt modersmål.

I kursplanen för både svenska och svenska som andraspråk beskrivs språk som människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära (Skolverket, 2016). Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstå hur andra känner och tänker. Ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle. I läroplanen står det även att undervisningen ska vara anpassad efter varje elevs förutsättningar och behov samt främja elevernas fortsatta lärande med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Målet med ämnet svenska som andraspråk är att eleverna ska nå förstaspråksnivå i svenska och för detta krävs en undervisning som kan möta deras behov (Duregård Lannvik, 2012, oktober). Vägen till svenska språket kan se annorlunda ut om man inte har med sig det hemifrån och okunskapen om undervisning i ämnet är stor.

De klassrum som existerar idag har elever från många olika språkliga bakgrunder och därmed krävs anpassningar av undervisningen för att stötta dessa flerspråkiga elever och ge dem de bästa förutsättningarna för att utveckla sitt språk och nå kunskapsmålen. Med anledning av detta har jag i föreliggande studie valt att undersöka vad lärare som arbetar i klassrum med elever från olika språkbakgrunder anser vara fungerande undervisningsmetoder och arbetsätt för elever med annat modersmål att bäst utvecklas i sitt andraspråk. Lärarna i föreliggande studie bedömer de elever som anses ha ett annat modersmål än svenska utefter kursplanen för svenska som andraspråk men undervisar dem inom ramen för ordinarie undervisning.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka *hur lärare som arbetar med elever i årskurs 1-3 anser att man arbetar språkutvecklande i svenskundervisning för elever med annat modersmål än svenska*. Det finns teorier kring vad som anses gynna andraspråkutveckling men fokus i denna studie ligger på hur lärare tänker kring detta utifrån sin egen praktik.

Den frågeställning jag utgår ifrån är:

- Vad anser lärare, utifrån sin egen praktik, vara framgångsrika undervisningsmetoder och arbetssätt i sin svenskundervisning för elever med annat modersmål än svenska?

3. Begreppsdefinitioner

I studien används ett par begrepp vars definitioner presenteras nedan.

Modersmål är det språk som barnet lär sig först. Benämns även som *förstaspråk*. (NE, 2017) I denna studie betraktas modersmål som det språk som eleverna talar hemma.

Andraspråk är det språk som lärs in efter det att barnet helt eller delvis tillägnat sig sitt modersmål. Andraspråket lärs i en miljö där språket används som naturlig kommunikation. (Hyltenstam, u.å.). I denna studie betraktas andraspråk som svenska, det språk som eleverna lär sig i skolan.

4. Forsknings och litteraturgenomgång

Under denna rubrik redovisas tidigare forskning och litteratur som funnits relevant för studien. Denna del är indelad i två områden som dels presenterar vad forskning berättar om undervisning för andraspråkutveckling, dels tillvaratagande av elevers språkliga bakgrunder vilket är ett ämne som ofta nämns inom fältet.

4.1 Undervisning för andraspråkutveckling

Cummins (2000), som forskar inom området andraspråkutveckling, skriver att i interaktionen mellan lärare och elever med annat modersmål så måste elevernas kognitiva engagemang maximeras. Han talar om vikten av att bygga på elevernas tidigare kunskaper för att inlärningsprocessen ska effektiviseras. Läraren ska gå igenom begrepp och vokabulär vid lektioner och koppla innehållet till elevernas tidigare kunskaper och en kontext som förstås av eleverna. Eleverna ska även få läsa texter som de kan relatera till för att motivationen ska växa. Det är även betydelsefullt att eleverna får känna att arbetet de genomför är viktigt och meningsfullt. När elever får skriva och publicera berättelser i klassen så utvecklas de språkligt samtidigt som de blir bekräftade som individer som har något av värde att berätta. Det är viktigt att eleverna får använda andraspråket för att kommunicera med andra människor, för då blir språket också betydelsefullt. Han lyfter även att eleverna måste ges ett omfattande inflöde och utflöde av andraspråket genom att ges möjlighet att läsa, skriva och

tala mycket på andraspråket. Även drama och rollspel kan vara språkligt och identitetsutvecklande för andraspråkselever.

Skolan ska ge andraspråkselever möjlighet att utveckla sitt kunskapsrelaterade språk och därmed också sitt ordförråd. Det har uppmärksammats att elever med annat modersmål i de senare åren av grundskolan fortfarande ofta har stora ordförrådsluckor utöver vardagsspråket och att dessa elever helt enkelt hoppar över ord som de inte förstår i texter. För att förhindra detta ska innehåll som tas upp i undervisningen gås igenom, kontextualiseras och aktualiseras för eleverna för att lärande ska ske. Innehållet måste bygga på elevernas förförståelse för att de ska ges chans att tillägna sig nya kunskaper och möjlighet måste ges så att eleverna får tala språket i meningsfulla sammanhang med varandra (Elmeroth, 2017).

Winlund, Lyngfelt och Wengelin (2017) har undersökt två nyanlända elevers litteracitetsutveckling i skolan genom observation i klassrum. I deras studie lyfter de att det hade varit till hjälp för eleverna om undervisningen i högre utsträckning skulle utgått ifrån elevernas egna erfarenheter och förförståelse. Det hade gynnat eleverna om de hade fått läsa texter som bar på ett innehåll som upplevs som relevant och bekant då eleverna i större utsträckning hade kunnat använda sina förkunskaper för att tolka innehållet. De nämner även att innehåll bör förtydligas genom bilder. De lyfter även vikten av att läraren uppmärksammar språkliga utmaningar för andraspråkselever såsom svåra begrepp eller idiomatiska uttryck vid textläsning för ökad förståelse hos eleverna. En annan punkt som de lyfter är att tillvarata elevernas vilja att samspela med klasskamrater för främja elevernas språk och kunskapsutveckling genom att eleverna imiterar, interagerar och stöttar varandra.

Wedin (2011) har insamlat material i en longitudinell studie med etnografiskt perspektiv och studerat två skolklasser under tre år. I sin artikel lyfter hon och analyserar tre andraspråkselevers språkutveckling under årskurserna F-3. Hennes studie visar att två av de tre eleverna som hade stora svårigheter vid början av studien, vid slutet av årskurs tre fortfarande har en bristande förmåga i användandet av andraspråket vid tal, läs och skriv och hon ser undervisningspråket som den faktor som avgör detta. Eleverna visar på ett bristande ordförråd och begreppsförmåga, grammatik och sammanhang när de ska uttrycka sig. Hon menar att lärarens undervisningsinnehåll inte bidrar till elevernas lärande eftersom till exempel texter varit för svåra att förstå och att de därmed inte har kunnat utveckla sin textförståelse under skolåren. Talet som sker i klassrummen är främst präglats av korta dialoger där elever inte getts möjlighet till ett inflöde eller utflöde av längre tal.

Studier har genomförts på Irland med syftet att väcka lärares intresse kring andraspråkutveckling. (Wallen & Kelly-Holmes, 2017) Studien utgick ifrån diskussioner mellan sex lärare som undervisade i engelska på lågstadiet för andraspråkselever. Lärarna fick tillsammans diskutera lärande och undervisningsaspekter vid andraspråksinläring utifrån frågor som ställdes av forskarna, uppdrag som lärarna genomförde i klassrummen samt tidigare forskning som gjorts inom området. Lärarna lyfter att grammatik bäst lärs i sammanhang som känns viktiga för eleverna. Läraren måste se till så att eleverna interagerar och kommunicerar med varandra eftersom eleverna då ser en mening med att använda språket och därmed utvecklas eleverna språkligt snabbare. Att eleverna får samtala om sådant som engagerar dem lyfts också som något viktigt. Lärarna nämner även vikten av att tala med

eleverna i hela meningar dels för att öka ordförrådet men också för att meningsuppbyggnad är något som de märker att andraspråkseleverna har svårt för.

Med begreppet multimodalitet menas när undervisningen kombinerar olika medier så som till exempel text, bild, ljud och animation. Detta kan ske med hjälp av teknik av något slag. En studie av Jiang & Luk (2016) studerade ett klassrum i Kina där elever lärde sig engelska som andraspråk genom undervisning med multimodal teknik. Deras studie visar att elevernas motivation för lärande ökade genom att eleverna bland annat kände sig mer utmanade och nyfikna genom multimodal undervisning. Genom att eleverna tilläts arbeta med multimodal teknik upplevde eleverna att de hade mer kontroll gällande sitt eget lärande, att de fick utlopp för sin fantasi samt att de lättare kunde arbeta tillsammans med andra. En annan studie har även visat att bilder kan vara till stöd för förståelse av andraspråket i de fall då bilderna stämmer överens med det som berättas i till exempel text eller video, annars kan bilder leda till förvirring och försvåra förståelsen (Guichon & McIoran, 2008).

4.1.1 Ta tillvara på elevers språkliga bakgrund

Det är vetenskapligt inkorrekt att elever med annat modersmål ska ge upp sitt förstaspråk i mötet med skolan (Cummins, 2000). Tvärtom är det viktigt att man som lärare tar tillvara på elevernas språkliga identiteter för att skapa engagemang hos eleverna. Cummins (2000) påpekar att man som lärare ska till så att eleverna ges möjlighet att jämföra ord och läsa texter på de båda språken för att utvecklas språkligt och i sin tvåspråkiga identitet. Elmeroth (2017) lyfter också att det är viktigt att ta tillvara på elevernas tidigare språkkunskaper i undervisningen för att stärka språkutvecklingen och identiteten.

I en studie av svenskämnet i årskurs 5-7 av Lundgren (2017) undersöktes vilka språk som aktivt används i klassrum med flerspråkiga elever och på vilka sätt läraren använder sig av flerspråkighetens möjligheter i sin undervisning. Studiens genomfördes vid två skolor där data samlades in via intervjuer, observationer och elevtexter. Hennes studie visade att det inte förekom någon flerspråkig diskurs i de observerande klassrummen även om innehållet i undervisningen hade förutsättningar för detta. Hon lyfter att det råder en enspråkig princip i klassrummen och möjligheten att utveckla ny kunskap med stöd av modersmålet existerar inte. Hon ser en problematik i lärare inte tar tillvara på flerspråkiga elevers kompetens och diskuterar om det kan vara så att lärarna inte har tillräcklig kunskap om hur elevernas modersmål och svenska kan stödja varandra. Lärarna i Wallen & Kelly-Holmes studie (2017) kommer under studiens gång fram till att användandet av elevernas förstaspråk är nödvändigt för andraspråksinlärning även om de i början upplevde förstaspråket som ett hot.

Frågan om det går att använda elevernas förstaspråk i undervisningen i ett klassrum med andraspråkselever där läraren endast talar andraspråket och inte har stöd av andra flerspråkiga vuxna har studerats av Bonacina-Pugh (2013). Hon genomförde en etnografisk studie under sex månader i ett klassrum i Frankrike och samlade in data genom intervjuer, observationer och inspelningar. Hennes resultat visar att det går att använda sig av elevernas förstaspråk i undervisningen även om läraren endast talar andraspråket. Läraren i denna studie använde sig främst av förstaspråket när det kom till översättning av ord. Läraren pratade med eleverna om ordet som eleverna inte förstod och diskuterade kring vad det betydde på franska, sedan fick

eleverna tänka efter och berätta vad ordet heter på deras modersmål. Detta visade på fördelar för inläringen då elevernas intresse och delaktighet ökade eftersom de fick lov till att använda sina språkliga kunskaper för att förstå innehållet istället för att endast vara passiva och inte förstå vad som sades.

Carina Fast (2007) har i sin etnografiska studie undersökt bland annat i vilken mån och på vilka sätt barn tillåts använda sina tidigare erfarenheter av textorienterade aktiviteter i skolan. Under tre år följde hon den roll som läsande och skrivande spelade i sju barns liv med observationer, intervjuer, ljudupptagning och fotografering. Två av barnen i hennes studie har svenska som andraspråk. Resultatet visar att personal från dessa två barns förskola har ringa förväntningar på barnen med tanke på deras bakgrund och ett lågt intresse för elevernas språkliga bakgrund. Lärare uttrycker en ovilja mot att använda elevernas förstaspråk i undervisningen och säger till barn att sluta använda sitt modersmål med varandra och förhindrar dem från att låna böcker på sitt modersmål. Fasts studie visar att eleverna tvingas lämna sitt modersmål och andra tidigare kulturella erfarenheter vid dörren. De barn i studien som har svenska som sitt förstaspråk får ta in så gott som alla sina erfarenheter i skolan, de bär på en bakgrund och identitet som skolan ger ett värde medan det är tvärtom för de elever som har svenska som andraspråk vilket Fast beskriver som problematiskt. (Fast, 2007)

5. Teoretiskt ramverk - det sociokulturella perspektivet på lärande

Studiens teoretiska ramverk utgår ifrån Säljö (2012) definition av det sociokulturella perspektivet på lärande som har sitt ursprung i Lev Vygotskijs arbete om utveckling, lärande och språk. Teorin valdes för att den anses passande för ämnet därför att Vygotskij (som citeras i Säljö, 2012) beskriver hur individer lär sig och utvecklas med språket som det främsta verktyget. Studiens resultat kommer att analyseras utifrån tre centrala begrepp inom den sociokulturella teorin: *mediering*, *appropriering* samt *den proximala utvecklingszonen*.

Mediering är ett av de grundläggande begreppen inom den sociokulturella teorin. Med mediering avses att människor använder redskap när vi ska förstå vår omvärld. Vygotskij menade att det fanns två sorters redskap: språkliga och materiella. Ett språkligt redskap är det teckensystem som vi använder för att tänka och kommunicera med som till exempel bokstäver, siffror och begrepp. Dessa utvecklas inom kulturella gemenskaper. Ett materiellt redskap är till exempel en bok eller ett tangentbord. Dessa två sorters redskap brukar ibland tillsammans kallas "kulturella redskap" och det är genom dessa som vi medierar kunskap, lär och utvecklas. Vygotskij menade att det mänskliga språket har en särställning som ett medierande redskap. Genom språkliga begrepp och kommunikation med andra så kan vi uttrycka oss, organisera och förstå vår omvärld. Kommunikation kan ske på många sätt genom tal, skrift, bilder, kroppsspråk etc. Genom språklig mediering i samspel med personer i vår närhet utvecklas vi språkligt och formar vårt tänkande.

Appropriering är det uttryck inom den sociokulturella teorin som beskriver lärande. Appropriering sker när en person lär sig bruka kulturella redskap som till exempel att lära sig skriva, rita eller använda andra uttrycksformer. Skolan ska vara den plats där barnet ges chans att möta de kunskaper som ligger utanför deras egen erfarenhet för att utvecklas språkligt och

tankemässigt. Enligt Vygotskij utvecklas människan ständigt och approprierar kunskap i olika situationer. Lärande och utveckling är människans naturliga tillstånd.

Det mest välkända begreppet inom den sociokulturella teorin är *den närmaste proximala utvecklingszonen*. Vygotskij menade som nämnt ovan att lärande är ständigt pågående processer och att när en människa behärskar en färdighet så är de mycket nära att behärska en ny färdighet. Har vi kunskap om en företeelse är vi också mycket nära att bygga på denna kunskap med ytterligare kunskap. Den proximala utvecklingszonen är den zon där människan är känslig för instruktion och förklaringar och det är här som en mer kunnig person som till exempel en lärare eller kamrat ska agera och vägleda den lärande tills hen approprierat kunskapen och kan klara sig på egen hand. Lärarens roll är att ha kunskap om elevernas utvecklingszoner i olika områden för att ge rätt stöttning så att eleven kan ges möjlighet att tillägna sig nya kunskaper. Vygotskij menar att samspel, interaktion och kommunikation med andra är högst nödvändigt och viktigt för att lära och utvecklas.

6. Metod

Nedan redovisas den metod som användes för att samla in materialet. En beskrivning av urval, genomförande av metod samt hur materialet analyserats presenteras.

6.1 Kvalitativa intervjuer

Kvalitativ forskning har bedrivits för studien. Kvalitativ forskning brukar generellt vara mer inriktad på ord än siffror och fokus ligger på en förståelse av den sociala verkligheten och hur deltagarna i en viss miljö tolkar denna verklighet (Bryman, 2011). Kvalitativ metod kännetecknas av en närhet till forskningsobjektet, forskaren försöker sätta sig in i den undersöktas situation och se världen från hans perspektiv för att få en djupare uppfattning om det man studerar (Holme & Solvang, 1997). För denna studie lämpade sig kvalitativ metod eftersom fokus ligger på individers tolkningar av sin omvärld, i det här fallet lärares tankar kring vilken undervisning som fungerar för andraspråksutveckling. Studien har en induktiv ingång vilket definieras av Bryman (2011) som när teori utvecklas som ett resultat av den forskning som genomförs, man drar slutsatser och gör teoretiska reflektioner utifrån sitt datamaterial.

Datamaterialet har samlats in genom *kvalitativa intervjuer*. Bryman (2011) beskriver att i kvalitativa intervjuer är intresset och fokus riktat mot respondentens ståndpunkter och tankar. Intervjun kan med fördel röra sig i olika riktningar utefter respondentens svar och avvika från intervjuguiden genom följdfrågor och ändring av ordningsföljd på frågorna. Forskaren söker fylliga och detaljerade svar och fokus ligger på det respondenten anser vara viktigt. I denna studie användes *semistrukturerad intervju*. En semistrukturerad intervju definieras av Bryman (2011) som en intervju där forskaren har en intervjuguide med teman som ska beröras men att respondenten har friheten att svara som hen vill och ordningen på frågorna kan ändras utefter respondents svar. Frågorna i studiens intervjuguide (se bilaga 1) hade som avsikt att vara öppet formulerade och inte ledande för att lärarna skulle ges möjlighet att tänka fritt kring frågorna som ställdes. Frågorna formulerades för att få fram information om hur lärare anser att undervisning ska utformas för elevers andraspråksutveckling. Metoden valdes utefter syftet

med studien som är att ta reda på vad lärare anser vara framgångsrika metoder i sin svenskundervisning för elever med annat modersmål. Eftersom syftet pekar mot vad lärare tänker och tycker valdes kvalitativ intervju för att lättast få en uppfattning om lärarnas tankar och associationer när det kommer till andraspråksutveckling.

6.2 Urval och avgränsning

Centralt för studien var att lärarna skulle vara utbildade, undervisa i årskurs 1-3 och att de skulle undervisa i ämnet svenska för elever med annat modersmål. Detta kriterium valdes ut för att lärarna skulle ha haft möjlighet att bilda sig en uppfattning om vilka arbetsätt som fungerar för andraspråksutveckling. Antalet lärare valdes utifrån studiens omfattning och tidsåtgång. Lärarna arbetar alla på samma skola men planerar och undervisar individuellt i olika klassrum vilket ansågs viktigt för att få en spridning i svaren. Att det blev en skola skedde ur ett bekvämlighetsurval vilket Bryman (2011) definierar som när personer tillfälligt finns tillgängliga för forskaren. Det ansågs även intressant att undersöka lärare som arbetar på samma arbetsplats då deras åsikter ändå kan skilja sig åt. Dock var det, som nämnt ovan, viktigt att lärarna hade erfarenhet av att undervisa i klassrum med andraspråks elever. Årskurs 1-3 valdes för att det är inom dessa åldrar som författaren utbildas mot.

6.3 Genomförande

Sex lärare deltog i studien och varje lärare intervjuades vid ett tillfälle. Insamlandet av data tog två veckor. Intervjuerna genomfördes efter skoldagens slut i avskilda rum för att undvika avbrott. Bryman (2011) lyfter att det är viktigt som forskare att se till så att intervjun genomförs i en ostörd miljö dels för intervjuens kvalitet, dels att respondenten inte ska behöva oroa sig för att andra hör vad som sägs. Intervjuerna spelades in. Bryman (2011) anser att det är mycket viktigt att intervjun spelas in för att underlätta analys och för att respondentens svar ska bli i deras egna ordalag. Genom att intervjuerna spelades in kunde totalt fokus vara riktat mot respondenten eftersom inga löpande anteckningar behövde utföras och det fanns ingen oro i att information skulle gå förlorat.

Intervjun inleddes med att lärarna gav sitt samtycke till att spelas in och att delta i studien samt bakgrundsfrågor som gav information om respondenten. Utefter detta ställdes frågor utifrån intervjuguiden men flexibilitet rådde där följdfrågor ställdes och ordningsföljd ändrades i enlighet med reglerna för en semistrukturerad kvalitativ intervju (Bryman, 2011).

6.4 Bearbetning och analys

Intervjuerna transkriberades ordagrant. Materialet lästes sedan igenom ett flertal gånger. Sedan genomgick de transkriberade intervjuerna en tematisk analys utifrån Braun & Clarkes definition (2006). Tematisk analys är en metod för att identifiera, analysera och upptäcka mönster eller teman i det insamlade materialet. Ett tema fångar någonting som är viktigt i materialet i förhållande till frågeställningen och förekommer övergripande som ett meningsfullt mönster i materialet.

Först sorterades de delar ut från intervjuerna där lärarna gav information som var relevant för frågeställningen, det vill säga olika arbetsätt för andraspråksutveckling som nämndes. Sedan

färgkodades det sorterade materialet. Till exempel om lärarna nämnde användandet av elevers förstaspråk så färglades detta innehåll med en grön färg, medan om de nämnde samarbete mellan elever färglades detta med en röd färg. Sedan jämfördes det kodade materialet från de olika intervjuerna med varandra för att skapa teman som var övergripande för hela materialet. De teman som skapades namngavs utifrån innehåll och blev rubriker i texten. Lärarnas åsikter kring det specifika temat lyfts under rubriken. De citat som plockades ut valdes på grund av att de ansågs som speciellt intressanta för temat. Temana analyserades sedan mot det teoretiska ramverket.

6.5 Etiska överväganden

Studien utgår ifrån Vetenskapsrådets (2002) fyra allmänna huvudkrav på forskningen: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. I enlighet med *informationskravet* har deltagarna i studien blivit informerade om forskningsuppdragets syfte, deras uppgift i projektet och vilka villkor som gäller för deras deltagande. Deltagarna är informerade om att deltagandet är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan under processen om så vill. Deltagarna har själva haft rätten att bestämma över sin medverkan i enlighet med *samtyckeskravet*. I enlighet med *konfidentialitetskravet* har deltagarna anonymiserats och avidentifierats genom fingerade namn och det förekommer ej uppgifter om var eller på vilken skola de arbetar. Uppgifterna som är insamlade från deltagarna används endast för forskningsändamål i enlighet med *nyttjandekravet*.

6.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabiliteten bestäms av hur mätningarna utförs och hur noggranna vi är vid bearbetningen av information (Holme & Solvang, 1997). Reliabiliteten rör frågor kring måttens pålitlighet och om resultaten från en undersökning blir detsamma om undersökningen genomförs på nytt. *Generaliserbarhet* anger om studiens resultat går att generalisera för personer som inte deltagit i undersökningen (Bryman, 2011). *Validiteten* bestäms utifrån om studien har undersökt det som den avsågs att undersöka utifrån syftet (Bryman, 2011).

Kvale & Brinkman (2014) lyfter att reliabilitet i förhållande till kvalitativa intervjuer handlar om huruvida intervjupersonerna kommer att förändra sina svar under en intervju och huruvida de kommer ge olika svar till olika intervjuare. För att öka reliabiliteten ska intervjuaren undvika att använda ledande frågor samt att noggrant ställa kontrollfrågor på meningen i det som sägs och den information som erhålls. Detta var något som togs i åtanke för denna studie. Ledande frågor undveks för att lärarna skulle känna sig fria att göra sin egen tolkning och berätta utifrån sina egna tankar. Kontrollfrågor ställdes även för att försäkra att svaret hade uppfattats på rätt sätt. Dock så går det ej att garantera att undersökningens resultat skulle bli detsamma med andra deltagare. Det går inte att säkerställa att lärarna inte skulle ge andra svar till andra intervjuare.

Syftet med studien är att undersöka hur lärare anser att man arbetar språkutvecklande i svenskundervisning för elever med annat modersmål. Eftersom syftet pekar mot lärares uppfattningar så anser jag att intervju som metod är valid eftersom att man genom intervju lätt får tillgång till en persons tankar. Syftet med studien är inte att undersöka hur lärarnas

faktiska praktik ser ut, utan endast deras åsikter kring den. Frågorna formulerades för att täcka frågeställningen.

Studiens resultat går inte att generalisera eftersom det är ett litet antal personer som deltagit i studien och resultatet speglar endast deras åsikter och kan inte överföras på andra.

6.7 Presentation av respondenter

Respondenterna är sex stycken utbildade lärare som alla undervisar i ämnet svenska för elever som har ett annat modersmål. Respondenterna jobbar på en grundskola med årskurserna F-3 som har en mycket hög andel elever som har svenska som andraspråk. Alla respondenter blev intervjuade var för sig. Respondenter har i studien fingerade namn och därmed anonymitet i enligt med Vetenskapsrådets (2011) rekommendationer om god forskningssed.

Lärare 1: *Maria* har arbetet som klasslärare i 18 år. Idag är hon stöd för elever som har särskilda behov, denna arbetsroll har hon haft i 1 år. Eleverna med svenska som andraspråk kommer till henne under dagen för att få extra hjälp med svenskundervisning. Hon gör även kartläggningar över kunskaper hos de nyanlända elever som kommer till skolan. Sammanlagt har hon undervisat elever med annat modersmål i ämnet svenska i 19 år. Alla hennes elever idag har svenska som andraspråk.

Lärare 2: *Agneta* är lärare och klassföreståndare för en årskurs 1. Hon har undervisat elever med annat modersmål i ämnet svenska i 22 år. 17 av hennes 18 elever har svenska som andraspråk.

Lärare 3: *Isabella* är lärare och klassföreståndare för en årskurs 1. Hon har undervisat elever med annat modersmål i ämnet svenska i 10 år. Hon har 17 av 18 elever som har svenska som andraspråk idag.

Lärare 4: *Leila* är lärare och klassföreståndare för en årskurs 2. Hon har undervisat elever med annat modersmål i ämnet svenska i 15 år. Hon har 20 elever av 23 som har svenska som andraspråk idag.

Lärare 5: *Sofia* är lärare och klassföreståndare för en årskurs 3. Hon har undervisat elever med annat modersmål i ämnet svenska i 3 år. Hon har 17 av 18 elever som har svenska som andraspråk.

Lärare 6: *Kajsa* är lärare och klassföreståndare för en årskurs 2. Hon har undervisat elever med annat modersmål i ämnet svenska i 14 år. Alla av hennes 18 elever har svenska som andraspråk.

7. Resultat

Under denna rubrik redovisas studiens resultat. Resultatet har delats in i sex teman: Tala språket och om språket, elever lär av varandra, användning av elevernas modersmål i undervisningen, elevintresse och delaktighet, val av nivå på litteratur och material samt multimodal undervisning. Resultatet redovisar vad lärarna under intervjuer berättat att de anser vara framgångsrika, språkutvecklande metoder och arbetssätt i sin svenskundervisning för elever med annat modersmål. Datamaterialet har sammanfattats och även citerats.

Uteslutningstecknet /.../ vid ett citat markerar att ett citat förkortats och att de mest relevanta delarna har plockats ut.

7.1 Tala språket och om språket

Alla lärarna lyfter vikten av att själva tala samt låta eleverna tala mycket svenska i klassrummet. Det är genom att själva tala och att höra språket talas på ett korrekt sätt som eleverna främst ges möjlighet att utveckla sitt ordförråd och sin meningsuppbyggnad, vilka är områden som lärarna pekar ut som bristande hos elever med annat modersmål. Detta anses mycket viktigt för att eleverna ska ta till sig det korrekta språkbruket.

”Skrivandet tar vi oftast lite senare för gör man det parallellt så blir det oroligt på ett annat sätt, då koncentrerar de sig på att forma bokstäver istället för vad de ska skriva. Det viktigaste för mig när de har svenska 2 är att de pratar, att de lär sig liksom vad ord betyder och hur man uttrycker sig” (Maria)

”/.../Sen pratar jag väldigt mycket, för jag är ofta för de här barnen den enda länken till svenska, så jag har jättemycket genomgångar ” (Isabella)

”Mycket prata, använda språket i det muntliga, att omge sig med språket, att dom får höra det hela tiden”(Kajsa)

Sofia arbetar med stationer med olika övningar i svenskundervisningen som eleverna gruppvis arbetar med, detta för att få eleverna att tala och aktivt använda språket i olika sammanhang.

”Man laborerar med språket, jag jobbar inte med någon svenskabok, med sådana där fylla i övningar, jag vet att folk gör det men jag tycker det är onödig tid, jag tycker att man ska ges chans att prata språket, laborera med det, jobba i olika smågrupper och constellationer. Det blir lustfyllt och dem får faktiskt använda sig av språket”. (Sofia)

Alla lärarna lyfter även vikten av att prata om språket med eleverna för att göra dem uppmärksamma på språkets uppbyggnad och för att utöka ordförrådet. Agneta och Isabella tycker att det är givande att gå igenom ord vid högläsning, att de pratar om ords betydelse och synonymer som de möter i texter tillsammans med eleverna. Isabella lyfter att det alltid är bättre att gå igenom alla ord som kan tänkas vara svåra att förstå, det är då som eleverna ges chans att utveckla sitt ordförråd.

/.../för att deras språk är för ytligt, liksom brotta ner sig i språket (Isabella)

Även Sofia lyfter framförallt det viktiga i att prata om ords betydelse. Hon har haft en ”klottervägg” i klassrummet där eleverna skriver ord som de inte förstår som de möter i texter, dessa ord tas sedan upp i helklass. Sofia berättar liksom Isabella att man inte ska ta för givet att eleverna kan alla ord som de möter i texter, det är alltid bättre att gå igenom en gång för mycket. Kajsa anser att ”veckans ord” är en fungerande metod för andraspråkselever men då inte med fokus på stavning utan främst på att utöka ordförrådet. Här anser hon att det är viktigt att man talar om ordens innebörd med eleverna. Hon tycker även att det fungerar att rätta elevernas meningsuppbyggnad genom att upprepa det de sagt fast på korrekt svenska. När eleverna skriver texter tycker hon det fungerar att läsa elevens text högt för eleven, eftersom de då oftast hör vad som blivit fel. Maria anser att användandet av lässtrategi materialet ”läxfixarna” bidragit till ett utvecklat andraspråk hos eleverna, då de ges möjlighet att diskutera språket tillsammans när de läser.

”Det gäller ju att fördjupa sig på ett annat sätt när man har högläsning med de här eleverna, vi kan läsa en och samma text flera gånger med olika synvinklar och ingångar och utifrån detta så kan de berätta och på det sättet utveckla det svenska språket” (Maria)

7.2 Elever lär av varandra

Fyra av lärarna anser att eleverna utvecklas i sitt andraspråk genom att samspela med de andra eleverna i klassrummet. De ser att eleverna gärna hjälper varandra under svensklektioner, delar med sig av sina kunskaper och därmed stöttar varandra i utvecklingen av språket.

”Man är stolt över att få visa vad man kan och man delar jättegärna med sig” (Isabella)

”De lär av varandra jättejättemycket i språket” (Sofia)

Leila tycker att det mycket betydelsefullt att låta barnen lära av varandra. Hon berättar att hon satt i system att eleverna får vara lärare ibland och undervisa klassen om något som de arbetat med, medan hon sätter sig vid en bänk i klassrummet och bara observerar. De får även flytta runt i klassrummet under lektionstid och arbeta tillsammans i olika gruppkonstellationer. Hon ser att genom att de hjälper varandra så utvecklas de också tillsammans.

”De smittar varandra på ett bra sätt, de säger till exempel ”så här skriver man, så här säger man”, de lär sig av varandra, så tänker jag också mycket på att grupper ska vara rätt, de är inte samma grupp varje gång, de är inte alltid samma person som sitter bredvid, så jag flyttar och flyttar så dom kan lära av nya personer. /.../ Samspelar med varandra, samarbetar. Kommer det ett barn och säger ”jag vill jobba med en kompis, så gör det ingenting för mig.” (Leila)

Två av lärarna lyfter dock motsatsen, att eleverna snarare stjälpes av varandra i språkutvecklingen. Här ser istället lärarna sig själva som den enda förmedlaren av ett korrekt språkbruk. De anser att alla eleverna ligger på en så pass låg språklig nivå att de inte utvecklas med hjälp av varandra.

”Det är många som talar väldigt dåligt, ingen är så bra att de kan lyfta varandra. Ganska jämndåliga” (Agneta)

”Dom lär sig inte korrekt svenska av varandra, det kommer bara från oss” (Kajsa)

7.3 Användning av elevers modersmål i undervisning

Fem av sex lärare anser det vara fördelaktigt att använda elevernas modersmål i undervisningen men endast två berättar att det aktivt arbetar med det just nu. De andra tre känner inte att de har kunskaperna eller stödet som behövs för att kunna arbeta på det sättet. Maria ser till att ha böcker även på somaliska och arabiska i sitt klassrum som berättar historier som även finns skrivna på svenska. På så sätt kan eleverna jämföra språket i sagorna med varandra. Hon nämner dock att det hade vart önskvärt med en studiehandedare som hjälp. Leila har likt många av hennes elever arabiska som förstaspråk och kan därför med fördel använda sig av detta i sin undervisning. Hon byter ofta mellan språken och jämför dem med varandra.

”När jag har lektion så pratar jag ibland först på svenska och sen vänder jag mig till dem för att de ska förstå och pratar med dem på arabiska. /.../ Jag läser en bok för dem, samma bok som vi ska sedan ska

läsa på svenska läser jag på arabiska först, då känner de sig glada nästa gång när vi läser den på svenska, att de förstår mer” (Leila)

Leila känner att eleverna blir stolta över att vara tvåspråkiga när båda språken används i undervisningen samt att de kan förstå det svenska språket bättre om det jämförs med deras modersmål.

Agneta och Isabella hade önskat att ha någon person i klassrummet som talade elevernas modersmål för att kunna undervisa på ett önskvärt sätt. Isabella nämner dock att det kan kännas otryggt för eleverna med nya vuxna i klassrummet. Sofia har försökt inkludera elevernas förstaspråk i undervisningen men stött på problem som förhindrat arbets sättet att bli framgångsrikt. Hon berättar att hon upplevt ett motstånd från modersmållärare att samarbeta och att översättningstekniken som finns på surfplattorna inte är tillräckligt utvecklad.

Även hon har dock använt sig av litteratur på elevernas modersmål samt tagit hjälp av sin flerspråkiga lärarassistent men anser det vara problematiskt att litteratur på andra språk kan bli exkluderande för de elever som inte talar de språken.

”Hon som är stöd i min klass pratade några elevers modersmål och översatte det vi gör till arabiska och på så sätt lärde dom sig att prata svenska. Jag har även köpt böcker på svenska, arabiska och kurdiska och läst men det blir också exkluderande för dom som inte pratar arabiska och kurdiska” (Sofia)

Kajsa är den enda läraren som inte vill använda modersmålet i undervisningen då hon anser att detta endast hämmar eleverna i andraspråkutvecklingen. Hon uttrycker att hon helst ser att eleverna talar endast svenska i skolan.

7.4 Elevintresse och delaktighet

Alla lärarna berättar att de anser det vara mycket viktigt för språkutvecklingen att undervisningen utformas efter elevernas intressen och omvärld. Språket utvecklas om eleverna får arbeta med ämnen som känns viktiga för dem och som de har en förförståelse kring, därför anses det viktigt att ta tillvara på elevers intressen för att kunna undervisa därefter.

”Utgå alltid ifrån barnens intressen, man träffar barn som säger jag vill inte göra det, då får man hitta den där lilla punkten som fångar barnets intresse. Okej du tycker om djur och så jobbar vi utifrån det” (Maria)

” /.../ Snappa upp på det som säger, jag kan en helt annan tanke med vad som ska hända men så är det något annat som sägs och då snappar jag upp det för då vet jag att jag kan bygga vidare på det, just det här med delaktigheten, det tror jag är jätte viktigt. Det är också viktigt att det är elevnära, det är ingen idé att prata om någonting som är bortanför deras horisont” (Isabella)

” /.../ Igår var det en flicka som sa att hennes mamma har blå ögon och hela hennes mammas släkt har blå ögon, varför har jag bruna? /.../ Då snappade jag upp det och började prata om DNA och alla blev jätteintresserade, och nu kan ni forska om DNA sa jag, tog fram ipaden och så forskade de om det. Och idag redovisade de om det” (Leila)

Alla lärarna tycker också att det är viktigt att eleverna får vara delaktiga i utformningen av undervisningen. Sofia synliggör vid ett nytt arbetsområde vilka mål som eleverna ska nå men sedan får eleverna vara med och bestämma hur de ska arbeta för att nå målen. Leila tycker också det är viktigt att eleverna får vara med och planera hur de ska arbeta och diskuterar mycket tillsammans med varje elev hur just hen ska nå sina individuella mål och hur de ska bedöma att eleven nått målen. Att synliggöra målen och låta eleverna vara delaktiga i sin undervisning är något som alla lärare nämner som viktigt. Om eleverna får arbeta på ett sätt som de anser vara motiverande kommer de också snabbare utvecklas språkligt.

7.5 Val av nivå på litteratur och material

Lärarna har skilda åsikter om valet av litteratur och material med tanke på elevers andraspråsutveckling. Hälften av lärarna anser att eleverna behöver ett enklare språk i material och läseböcker för att förstå och ser därför till att det är detta som finns i klassrummet.

”Jag använder litteratur med enklare språk, när hela skolan hade tema ”sagor” har jag beställt böcker från skolbibliotekscentralen som riktar sig till elever med annat modersmål med mycket bilder och lite text” (Maria)

”När jag har beställt läseböcker så har jag beställt de som är lite lättare. Det är stora problem med att de har ett väldigt grunt språk /.../ då blir det ju så tillslut att de inte möter det svårare, djupare språket för att man måste förenkla för att alla ska förstå vad man menar” (Agneta)

Agneta väljer att ha ett enklare språk men ser problematiken i att eleverna inte får möta en mer avancerad svenska. Hon berättar att utvecklingen kan hämmas genom att den svenska som eleverna möter ofta är förenklad, dels genom litteratur och material och dels genom att lärarna förenklar sitt språk överlag för att alla ska hänga med. Hälften av lärarna tycker att man med fördel kan använda ett mer avancerat språk i litteratur och material för språkutvecklingen. Leila, Sofia och Isabella nämner att det är viktigt att ha höga förväntningar på eleverna för att de ska nå målen i svenska, eftersom det i slutändan inte är så stor skillnad mellan kunskapskraven i svenska och svenska som andraspråk.

”Jag använder oftast ganska svårt material, för att jag vill att barnen ska sikta högt och sedan bryter jag ner det. Annars är vi med och formar det här segregerade samhället som vi har nu. Jag tror på att väldigt höga förväntningar på barnen, för många barn här är vi den enda höga förväntningen de har. Därför tycker jag det är jätteviktigt och jag använder extremt lite svenska 2 material. Vi kan inte lägga oss på en lägre nivå så att de aldrig kommer kunna komma ikapp. Då stannar de kvar här, då kan de aldrig göra sin klassresa.” (Isabella)

Leila, Sofia och Isabella ser alltså inget behov att använda ett förenklat material utan använder samma material som de skulle använt med elever med svenska som förstaspråk men med tydliga förklaringar och genomgångar. Att visa eleverna en tilltro att de kan klara av även svårare böcker och uppgifter anses viktigt av dem för att eleverna ska kunna utvecklas språkligt och komma ikapp elever som går på andra skolor i andra områden.

7.6 Multimodal undervisning

Samtliga lärare i studien anser att det är viktigt att ha en multimodal undervisning för att eleverna bäst ska utvecklas i sitt andraspråk. Med multimodalitet menas när undervisningen kombinerar olika medier så som till exempel text, bild, ljud, animation. Lärarna beskriver att det är nödvändigt att använda sig av bilder om eleverna ska förstå och ta till sig innehållet bättre. Att använda visuella hjälpmedel för att komplettera text anses av lärarna som mycket viktigt. Leila och Maria berättar även att teater och sång kan bidra till andraspråkutvecklingen. Sofia tar också upp vikten av att eleverna ges möjlighet att kreativt skapa utifrån innehållet för att de lättare ska ta det till sig.

Jag använder dokumentkamera vid högläsning, de måste ha något att titta på för att förstå. Bara de får se boksidorna så är det en hjälp /.../ Dokumentkameran är outhärlig. Alltid något visuellt, för att fånga deras intresse, är det något visuellt någon slags film av något slag så hör dom bättre än om jag säger. (Kajsa)

Om man jämför med när jag arbetat i klasser där alla elever har svenska som modersmål, man måste tänka så många steg längre, man måste alltid, och det ska man ju alltid göra, jobba med olika sinnen, bildstöd och så, men här är det ännu viktigare. Har jag läst någonting eller har barnen läst någonting så måste vi också se något och vi måste också skapa kring det, jag måste tänka så många mer steg för att det ska fastna. Svenska språket möter de oftast bara i skolan och då tänker jag att då måste de få möta det på så många olika sätt. Massa olika uttrycksformer och bildstöd till i princip allt man jobbar med. (Sofia)

Att använda något visuellt eller skapande för att komplettera innehåll som man arbetar med anses bidra till elevernas förståelse och därmed språkutveckling.

8. Analys av resultat utifrån teoretiskt ramverk

Resultatet analyseras med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet idéer om barns språkutveckling och begreppen mediering, appropriering och den proximala utvecklingszonen. Syftet med studien är att undersöka vilka metoder och arbetssätt som lärare anser vara framgångsrika i sin svenskundervisning för elever med annat modersmål än svenska.

Enligt den sociokulturella teorin är det av högsta vikt för lärande att elever får rätt stöd av lärare och kamrater för att kunna utvecklas språkligt. Resultatet i min studie visar att de intervjuade lärarna anser att det är viktigt att eleverna ges möjlighet att höra, tala och använda språket mycket i klassrummet men även att de tillsammans med läraren ges möjlighet att diskutera ords betydelser och språkets uppbyggnad. Flera av lärarna lyfter även att det är viktigt att eleverna ges möjlighet att samarbeta med varandra, undervisa för varandra och därmed lyfta varandra språkligt. Det är just detta som är av betydelse inom den sociokulturella teorin, att om lärarna ger rätt stöd och ser till så att eleverna kan stötta varandra sker appropriering inom den proximala utvecklingszonen. Genom att lärarna stöttar eleverna genom att gå igenom språkbruk och ordförråd och tillåter eleverna att arbeta och lära språk av varandra ges eleverna möjlighet att utvecklas vidare. Alla lärarna ser sig själva i en viktig roll som förmedlare av ett korrekt språkbruk som kan stötta eleverna att ta till sig svenska språket. Två av lärarna visar dock motstånd mot att låta eleverna vara stöttning för varandra på grund

av, enligt dem, en låg språklig nivå. De anser inte att eleverna kan utvecklas i utvecklingszonen med hjälp av varandra eftersom de alla ligger på ungefär samma nivå språkligt och därmed inte kan stötta varandra. Enligt teorin om den proximala utvecklingszonen så kan dock eleverna få stöd av varandra trots detta om man som lärare ser till att matcha eleverna utifrån deras kunskapsnivå med rätt kunnig kamrat så att lärande sker. Eftersom alla elevgrupper har en spridd nivå av kunskap så kan det gå att hitta den elev som har lärt sig något som en annan inte har och därmed se till att stöttning kan ske.

Nästan alla av lärarna ser användandet av elevernas modersmål i undervisningen som en framgångsrik metod, dock så är det många som berättar att de saknar resurser i form av kunskap och stödpersoner som talar modersmålet. Lärarna känner att det inte kan vara det stöd som behövs för elevernas utveckling utan att det behöver en annan kunnig person. De två lärare som arbetar med att använda modersmålet i undervisningen aktivt anser dock att ett flerspråkigt klassrum med exempelvis litteratur på olika modersmål kan hjälpa eleverna att mediera kunskaper om andraspråket. Om man inte har kunskap eller tillgång till en person som talar förstaspråket så kan eleverna ändå mediera kunskap genom att till exempel själva tillåtas jämföra litteratur på de båda språken. Genom jämförelse av språket kan eleverna få en ökad förståelse för andraspråket. En lärare tycker dock tvärtom, att om man ska ta till sig sitt andraspråk så försvårar förstaspråket approprieringen. Enligt denna lärare går det inte att mediera kunskap genom ett innehåll som bygger på förstaspråket, utan det måste vara på andraspråket för att utveckling ska ske.

Alla lärarna lyfter att det är viktigt att undervisningen utgår ifrån elevernas intresse och att eleverna ges chans till att vara delaktiga i utformningen av undervisningen. Om eleverna känner att undervisningen är spännande så blir lärandet också lustfyllt och tillgängligt. Mediering och appropriering sker alltså om de kulturella redskapen upplevs intressanta av eleverna. Enligt den sociokulturella teorin är skolan en plats där eleverna ska ges chans att möta kunskaper som ligger utanför deras egen erfarenhet och här lyfter alltså lärarna att dessa nya kunskaper ändå måste knyta an till elevernas omvärld för att undervisningen ska förstås och vara intressant och underlätta appropriering av nya kunskaper. Alla lärarna berättar även att ett multimodalt arbetssätt är nödvändigt för språkutveckling. Alla lärarna använder sig av bilder som medierande redskap i undervisningen för att komplettera texter och därmed öka förståelsen och intresset hos eleverna. Att mediera kunskap genom visuella hjälpmedel är centralt i deras undervisning. Vissa av lärarna anser även att eleverna genom aktiviteter så som skapande, teater och sång kan mediera kunskaper om andraspråket på ett lustfyllt och effektivt sätt.

I val av material och litteratur skiljer sig lärarna åt i vad de anser vara fungerande arbetssätt. Hälften av lärarna upplever att eleverna utvecklas om de får ett material som ligger på en aning högre språklig nivå än det som eleverna redan kan för att mediering av nya kunskaper ska äga rum och eleverna ska utvecklas språkligt. Detta kan knytas till den proximala utvecklingszonen som beskriver att när en elev har lärt sig något så är den eleven också nära att bygga på med nya kunskaper om rätt kulturella redskap och rätt stöd ges. Lärarna lyfter just detta, att ett svårare material kan ges till eleverna om man som lärare finns till hands som hjälp för eleverna. Det finns en risk med att ge eleverna för lätt material eller litteratur som

andra hälften av lärarna beskriver för då kan utvecklingen hämmas. Eleverna utmanas inte om de möter ett innehåll som de redan approprierat och behöver därmed utmanas för att språket ska utvecklas vidare. Samtidigt ska man inte ge för svårt material för även då blir det omöjligt att ta till sig nya kunskaper. Med den proximala utvecklingszonen menas att eleverna ska utmanas men på rätt nivå och med rätt stöd. Om materialet är för svårt kan eleverna inte heller ta det till sig då det blir ett alldeles för stort steg. Här blir det varje lärares ansvar att avgöra utifrån varje individ i klassrummet vad för stöttning som behövs för att språkutveckling ska ske.

9. Diskussion

Under detta avsnitt diskuteras studiens resultat i förhållande till tidigare forskning och litteratur. Jag är medveten om att den forskning som utförts i andra delar av världen inte nödvändigtvis går att applicera direkt på svensk skola men anser att det ändå är av värde att jämföra andraspråksutvecklande aktiviteter som funnits givande i andra länder med de som lärarna nämner i resultatet då dessa skulle kunna genomföras och fungera även i svensk verksamhet. Det är även intressant att se att resultat av forskning som funnits från Sverige stämmer överens med det som funnits internationellt. Diskussion förs även kring metodvalet för studien. Därefter lyfts studiens möjliga pedagogiska implikationer och slutsatser.

9.1 Resultatdiskussion

Alla lärarna i studien lyfter att en fungerande metod för andraspråksutveckling är att tala mycket på andraspråket. Dels att läraren själv talar mycket men även att eleverna ges chans till att använda språket. För att utvecklas språkligt måste eleverna få höra språket talas mycket. Lärarna anser även att det är viktigt att man diskuterar språket tillsammans med eleverna och noggrant går igenom ord och begrepp som kan uppfattas som svåra för eleverna. Lärarna lyfter att det ofta är i ordförrådet och meningsuppbyggnaden som det brister för eleverna och att det är genom att tillåta eleverna höra och använda andraspråket samt tillsammans diskutera språket som eleverna ges chans till att utvecklas. Detta är något som även lyfts i forskning och litteratur. Cummins (2000) berättar att det är viktigt att läraren går igenom begrepp och ord för att utveckla elevernas ordförråd. Han beskriver även vikten av ett omfattande inflöde och utflöde av andraspråket där eleverna ges chans att få använda språket mycket och på många olika sätt. Att läraren uppmärksammar svåra begrepp eller uttryck på andraspråket för eleverna lyfts även som en fungerande metod i Winlund, Lyngfelt och Wengelins (2017) forskning. Det är alltså viktigt att man som lärare inte bara ger eleverna ett innehåll utan att noggrant gå igenom ord och begrepp som kan tänkas vara svåra för eleverna. I klassrum där eleverna talar svenska som andraspråk kan man inte ta för givet att eleverna kan ord som man vanligtvis inte hör i vardagligt språkbruk. Det finns många ord för många ting och företeelser som man främst möter i litteratur. Det finns även ord som man endast hör i sammanhang som kanske är främmande för eleverna. För att eleverna ska ges chans att utöka sitt språk är det därför också viktigt, precis som forskning och lärarna lyfter, att eleverna får höra språket mycket i olika sammanhang och ges en chans till att använda språket för att kommunicera sina tankar och åsikter.

Även om samtliga lärare i studien talar om vikten av ett inflöde och utflöde på andraspråket så skiljer sig de åt i fråga om innehållet ska förenklas eller ligga på en högre nivå för att utmana eleverna. Vissa av lärarna anser att eleverna måste utmanas och möta samma material och litteratur som elever som talar svenska som förstaspråk för att ges möjlighet att utveckla andraspråket medan några av lärarna använder sig av förenklat material för att eleverna lättare ska kunna förstå och ta till sig innehållet. I Wedins (2011) forskning uppmärksammas problematiken för andraspråks elever att tal i klassrum ofta präglas av korta dialoger och att eleverna inte ges möjlighet till att höra och använda språket på ett mer utvecklat sätt. Lärarna i Wallen & Kelly-Holmes (2017) studie uppmärksammar även att det i undervisningen är viktigt att man talar med eleverna med ett utvecklat språk, och inte förenklar, för att ge eleverna möjlighet att utveckla sitt ordförråd och sin meningsuppbyggnad. Här uppmärksammas främst tal men det kan vara intressant att tänka på dessa forskningsresultat i förhållande till text också. I så fall kan det finnas fördelar med att utmana elever och inte förenkla, varken i tal eller skrift, för att få eleverna att nå en högre språklig nivå. Om eleverna alltid möter ett språkbruk som är förenklat finns det nog risk att undervisningen kan upplevas som tråkig och de ges inte heller chans att själva utveckla sitt språk och hamnar därmed efter gentemot elever som talar svenska som förstaspråk och har ett helt annat inflöde av svenska språket. Dock så är det såklart viktigt att det innehåll som eleverna möter inte är för svårt. Wedin (2011) lyfter även i sin forskning att en stor anledning till att eleverna i hennes studie inte har utvecklats nämnvärt under sina år i grundskolan beror på att undervisningens språk har varit för svårt för eleverna att förstå och inte förklarats för dem av lärarna. Om innehållet är för svårt så kan det leda till att eleverna ger upp och inte orkar arbeta med innehållet. Om man ska utmana eleverna behöver man som lärare se till så att de får rätt stöd att ta till sig innehållet, annars kan det leda till att eleverna sitter med materialet utan att veta vad de ska göra. Om litteratur eller material som ges till eleverna är för svårt kan det även leda till en bristande lust att lära om man som elev känner att man inte klarar av undervisningsinnehållet. Det kan finnas ett värde i att ibland ge elever uppgifter som de enkelt klarar av just för att stärka deras självförtroende och vilja att lära. Det finns problematik i både ett för enkelt eller för svårt innehåll. Det gäller som lärare att hitta den rätta balansen för att eleverna ska ges chans att utvecklas på bästa sätt.

Ett annat arbetssätt som lärarna i studien är överens om är att eleverna får vara delaktiga i upplägget av undervisningen och även att man som lärare alltid tar tillvara på elevernas intresse. Genom att knyta an undervisningsinnehållet till elevernas omvärld kan innehållet i undervisningen förstås bättre av eleverna och det blir även mer intressant och motiverande för dem. Detta tankesätt går även hand i hand med forskningsresultat. Studier visar att det hjälper om undervisningen knyts till elevernas tidigare erfarenheter och att innehållet upplevs relevant för eleverna (Winlund, Lyngfelt & Wengelin, 2017). Det har även visat sig viktigt att eleverna får använda andraspråket i förhållande till ett innehåll som engagerar dem (Wallen & Kelly-Holmes, 2017). För att elevernas ordförråd ska byggas ut och andraspråket ska utvecklas på bästa sätt ska innehållet bygga på elevernas förförståelse och omvärld (Cummins, 2000; Elmeroth, 2017). Att eleverna är delaktiga och aktiva i undervisningen kan även ge eleverna en känsla av värde samtidigt som de utvecklas språkligt (Cummins, 2000). Att undervisning ska bygga på elevernas tidigare erfarenheter och intressen verkar vara ett

område där det råder stor samstämmighet, dels mellan lärarna i studien men även i forskning. Om innehållet kopplas till något som eleverna har förståelse för eller något som eleverna har ett engagemang kring så blir det också mer lustfyllt och därmed enklare att ta till sig. Det kan vara roligare att skriva, läsa eller diskutera på andraspråket om man får göra det kring ett innehåll som upplevs intressant. Därför är det viktigt att lära känna sina elever och låter dem vara delaktiga i utformningen av undervisningen så att man vet hur man kan bygga undervisningen utifrån vad de anser vara intressant. Att eleverna får vara delaktiga i utformningen av undervisningen kan bidra till en ökad vilja att arbeta samt en känsla av värde som i sin tur kan leda till att andraspråksinläringen blir mer effektiv.

Alla lärarna i studien berättar även att undervisningen ska vara multimodal och att det då framförallt är viktigt att använda visuellt stöd till texter för att förståelsen hos eleverna ska öka. Detta är även något som lyfts som viktigt i studier där multimodal undervisning använts för andraspråksutveckling. I Jiang och Luks (2016) studie användes teknik framförallt för att kombinera användandet av text, bild och ljud och detta visade sig ha positiva effekter för elevers motivation och därmed inläring. Lärarna i studien nämner dock inte teknik specifikt som en del i deras multimodala undervisning utan det är främst i form av bild och teater där text och andra uttrycksformer nämns även om tillgång till teknik finns på skolan. Detta visar på att lärarna inte i första hand associerar teknik till andraspråksutveckling men ser ändå fördelar med att kombinera olika uttrycksformer. Studier har visat att stöd av bilder är viktigt för förståelse av andraspråket men att det är viktigt att bild och text korrelerar för att detta ska ske annars kan det tvärtom försvåra inläring (Guichon & McLoran, 2008; Winlund, Lyngfelt & Wengelin, 2017). I studien nämner lärarna alltid bilder som stöd för att förtydliga innehållet. Bilder används för att ge en ökad förståelse för det som text berättar. Ett par av lärarna nämner även drama och rollspel som ett stöd för andraspråksutveckling vilket även är något som Cummins (2000) lyfter som ett fungerade arbetssätt. Andraspråket kan alltså lättare förstås och sättas i ett sammanhang om eleverna ges tillgång till någon annan uttrycksform som stöd. Det är dock viktigt, som forskning visar, att uttrycksformerna kompletterar varandra annars kan det endast bli förvirrande om till exempel en bild berättar något annat än vad texten gör.

En majoritet av lärarna i studien anser att det är framgångsrikt att eleverna får använda andraspråket med varandra för att utvecklas. Eleverna anses gynnas språkligt av att stötta varandra i undervisningen. Dock är det ett par lärare i studien som anser att eleverna stjälper varandra språkligt i det att alla eleverna ligger på en lägre språklig nivå. Forskning visar att det är viktigt att ta tillvara på elevernas samspel med varandra för att eleverna ska utvecklas språkligt på bästa sätt. Genom interaktion, imitation och stöttning hjälper eleverna varandra i andraspråksutvecklingen (Winlund, Lyngfelt & Wengelin, 2017). Eleverna måste ges chans att få använda andraspråket för att kommunicera med andra för att språket ska ges betydelse och mening. (Cummins, 2000; Elmeroth, 2017; Wallen & Kelly-Holmes, 2017). Detta är i överrensstämmelse med det som nämns av en majoritet av lärarna. Genom att eleverna får arbeta tillsammans så kan de lära av varandra, utvecklas språkligt och se en mening med att använda språket. Det finns dock några lärare i studien som inte tror på att eleverna kan ta hjälp av varandra språkligt på grund av en låg språklig nivå hos samtliga elever. Detta synsätt verkar problematiskt i jämförelse med det som forskning visar. Andraspråkslever är inte en

homogen grupp och kan ligga på väldigt skilda nivåer språkligt, kanske mer så än i klasser där alla elever har svenska som förstaspråk, och därmed kan också stöttning och utveckling ske. Även om majoriteten av alla elever i klassen är andraspråkselever så är det till exempel stor skillnad på någon som har varit i Sverige i flera år och någon som bara varit här en termin. Dock så spelar läraren såklart en viktig roll i klasser där en majoritet av eleverna inte talar eller hör andraspråket hemma genom att förmedla andraspråket till eleverna på ett korrekt sätt. I klasser där det finns en större blandning av elever med svenska som förstaspråk och andraspråk kan det möjligtvis vara lättare att låta eleverna ta hjälp av varandra språkligt och därmed kan man också förstå problematiken som uppstår för läraren när hen är en av få som talar svenska som förstaspråk. Om elever som har svenska som andraspråk har klasskamrater som talar svenska som förstaspråk kan nog ett annat språkligt utbyte ske. Som samhället ser ut idag så uppdelas dock ofta förstaspråkselever och andraspråkselever mellan stadsdelar och därmed kan det ofta bli så att läraren som är den enda som talar svenska som förstaspråk i klassrummet. Då har den läraren en extra viktig roll i att ge eleverna möjlighet att utvecklas i andraspråket.

Nästan alla lärare i denna studie tyckte att det var en fungerande metod för andraspråksutveckling att använda elevernas förstaspråk i undervisningen. Två stycken av dessa berättade även att de arbetade aktivt med det genom att lyfta båda språken i innehållet för undervisningen. Det finns studier inom området andraspråksutveckling som visar att användandet av förstaspråket i undervisningen är viktigt. Cummins (2000) menar att användandet av förstaspråket kan stärka andraspråkselevens identitet och därmed engagemang samt ge eleverna möjlighet att utvecklas på andraspråket genom att jämföra språken. Studier av Lundgren (2017) visar dock att användandet av elevernas förstaspråk för att stötta andraspråket sällan förekommer i klassrum. Hon diskuterar om det kan bero på att lärarna inte har tillräcklig kunskap om hur man kan arbeta. Lärarna i denna studie som ställer sig positiva till arbetssättet men samtidigt berättar att de inte arbetar med det lyfter just att det finns hinder i form av kunskap och stödpersoner som försvårar detta arbetssätt. Lärarna i Fast (2007) studie visade ett motstånd mot att använda elevernas förstaspråk och arbetade även aktivt för att förhindra detta. Dessa lärare trodde att elevernas kulturella och språkliga bakgrund endast förhindrade elevernas andraspråksutveckling. Detta tankesätt förekommer även i denna studie där en lärare också anser att förstaspråkets användande förhindrar andraspråksutvecklingen. Studier visar dock att det går att använda förstaspråket i undervisningen även om man som lärare inte talar elevernas modersmål och att det även ledde till att eleverna utvecklades snabbare på andraspråket (Bonacina-Pugh, 2013). Om lärarna ges kunskap och verktyg kring hur de kan arbeta kan alltså båda språken användas på ett fungerande sätt genom att till exempel jämföra ord och litteratur på de båda språken. Om man som lärare inte har kunskaper själv i elevernas förstaspråk, som en lärare i studien har fördelen att ha, kan man använda eleverna som resurser och be dem förklara vad ord kan tänkas betyda på deras förstaspråk eller genom att låta dem ta del av till exempel samma historia på de bägge språken för att kunna jämföra. Lärarna i Wallen & Kelly-Holmes (2017) studie visar till en början ett motstånd mot att använda förstaspråket i undervisningen men inser sedan under studiens gång att det faktiskt går att arbeta på det sättet och att det bidrar till språkutveckling hos eleverna.

Jag vill även lyfta att i de klasser som lärarna för denna studie undervisar i kommer en majoritet av eleverna från en arabisk eller somalisk språkbakgrund och att jag är medveten om språkinlärning kan påverkas av vilken språklig bakgrund man har. Till exempel så kan det vara en annan väg till svenska språket om ens förstaspråk är tyska då dessa språk har en större gemensam språklig bakgrund. Jag är även medveten om att det kan finnas skillnader i språknivå mellan elever som har svenska som andraspråk, till exempel mellan nyanlända och elever som bott i Sverige en längre tid. Lärares åsikter i vilka undervisningsmetoder som fungerar kan även skilja sig åt beroende på vilken språklig nivå gruppen ligger på. Jag anser det dock ändå ha varit intressant att undersöka övergripande metoder som forskning och lärare anser fungera för andraspråksinlärning generellt eftersom man som lärare idag möter en blandning av elever med olika språkliga bakgrunder och erfarenheter och därmed behöver hitta metoder som möter allas behov.

9.2 Metoddiskussion

Begränsningar för studien är att det endast är sex lärare som deltar och som arbetar på samma skola. Resultatet går därför inte att generalisera. Andra lärare på andra skolor kan ha andra arbetssätt som de anser vara fungerande för andraspråksutveckling. Alla dessa lärare arbetar även i klasser med en betydande majoritet av elever som talar svenska som andraspråk, möjligtvis hade andra arbetssätt lyfts i klassrum där det finns en större blandning av elever som talar svenska som modersmål och andraspråk. Vid intervju så finns det även en problematik i att frågorna möjligtvis hade kunnat formuleras annorlunda och därmed gett upphov till andra svar och ett annat resultat. Andra intervjuare hade kunnat ställa andra följdfrågor och därmed möjligtvis fått fram ytterligare information. Frågor för denna studie försökte formuleras för att täcka frågeställningen men problematiken är ändå värd att ha i åtanke.

Jag anser dock att studien bidrar till intressanta tankar kring arbetssätt för andraspråksutveckling. En kvalitativ metod valdes för att det föreföll lämpligt i relation till syftet som innebar att få en uppfattning om individers tolkningar och tankar om sin omvärld. Intervju valdes för att kunna få djupgående svar och en chans till att ställa följdfrågor. Vid enkät hade urvalet blivit större men svaren hade blivit kortare och möjlighet hade inte funnits till att be lärarna utveckla sina tankar och samtala om särskilt intressanta uppfattningar. Syftet med studien var att undersöka lärares uppfattningar och idéer kring undervisning för andraspråksutveckling, därmed lämpade sig inte observation eftersom samtal med lärarna var nödvändigt. Observation hade dock kunnat vara ett intressant komplement för att undersöka om lärarna faktiskt använder de arbetssätt som de anser fungera i praktiken. Genom observation hade man även möjligtvis kunnat upptäcka något nytt arbetssätt som lärarna inte nämner intervju och intervjuat lärarna utifrån det. På grund av studiens omfattning och tidsåtgång valdes dock observation bort för att istället kunna lägga tid på att göra mer omfattande intervjuer.

9.3 Pedagogiska implikationer

Studien bidrar till en större förståelse kring lärares uppfattningar om svenskundervisning för elever med annat modersmål. Studiens resultat kan även användas för att ge lärare förslag på

hur man kan arbeta i sin svenskundervisning för att utveckla elevers andraspråk. Den visar även att det kan existera skilda uppfattningar om hur man bäst bedriver undervisning mellan lärare fast de alla är utbildade och arbetar på samma skola. Studien visar även att i vissa fall så kan forsknings resultat stå i kontrast mot det som lärare utifrån sin egen praktik håller som sant medan det i vissa kan råda stor samstämmighet. Det kan vara av värde att lärare på samma arbetsplats ges möjlighet att diskutera andraspråksutveckling och forskning inom området med varandra för att kunna dela med sig av idéer och tankar och därmed utveckla sin undervisning och samstämmighet. Många lärare jobbar i stängda klassrum och samtal kan behövas för vidare utveckling av undervisning. Några av lärarna uttrycker även brist på kunskap och resurser för att utveckla sin undervisning och här behöver stöd finnas i form av utbildning och personal för att stötta lärarna och eleverna. Möjligtvis skulle lärarnas uppfattningar kunna ändras och utvecklas om de fick tillgång till mer kunskap och samarbete.

9.4 Slutsatser

Syftet med studien var att undersöka hur lärare som arbetar med elever i årskurs 1-3 anser att man arbetar språkutvecklande i svenskundervisning för elever som har annat modersmål än svenska. Det som framkom i resultatet var sex teman som lärarna nämnde som framgångsrika undervisningsmetoder och arbetssätt i sin svenskundervisning för elever med annat modersmål än svenska. Alla lärarna tog upp ett omfattande inflöde och utflöde av språket som viktigt, även att man som lärare diskuterar svenska språkets ord och uttryck tillsammans med eleverna. Alla lärarna nämnde även vikten av att ha ett multimodalt förhållningssätt i undervisningen samt att det är viktigt att all undervisning utgår ifrån elevernas intresse och omvärld. I valet av material och litteratur för undervisningen skilde sig lärarna åt i vad de ansåg som framgångsrika arbetssätt, vissa av lärarna ansåg att man ska utmana eleverna på en högre nivå av svenska medan andra hellre använder sig av anpassat förenklat innehåll. Lärarna lyfte även skilda uppfattningar i fråga om eleverna lär sig svenska av varandra, några av lärarna ansåg de framgångsrikt att eleverna tog hjälp av varandra men det gällde inte för alla. Användandet av elevernas förstaspråk i undervisningen ansågs vara andraspråksutvecklande av alla lärarna förutom en. Dock lyfte flera av lärarna att brist på kunskap och resurser försvårar ett sådant arbetssätt i praktiken. Studien visar ett flertal arbetssätt och undervisningsmetoder som lärarna anser gynna elevers andraspråksutveckling där det under vissa teman råder enstämmighet medan det också finns skilda åsikter dem emellan under andra teman.

9.5 Förslag på vidare forskning

Genom att intervjua flera lärare hade man kunnat undersöka om resultatet av denna studie går att generalisera. Ett större antal respondenter och ett större antal skolor och områden hade bidragit till ett mer trovärdigt och generaliserbart resultat. Det hade även varit intressant att undersöka vidare om lärarna faktiskt använder de undervisningsmetoder som de lyfter i intervjuerna eller om andra undervisningsmetoder hade upptäckts vid observation. Det kan vara så att lärarna inte undervisar på det sätt som de lyfter som fungerande i intervjun. Möjligtvis hade observation bidragit till att andra fungerande metoder för andraspråksutveckling hade uppmärksammats som lärarna inte nämner under intervju.

Observation skulle kunna genomföras i klassrum för att sedan efteråt intervjua lärare kring de metoder som man uppmärksammar att de faktiskt använder. Det hade även varit intressant för vidare forskning att undersöka om de olika arbetsätten som nämns av lärarna faktiskt fungerar för andraspråksutveckling, särskilt i de områden där lärarna har skilda åsikter. Man hade kunnat fördjupa sig i ett specifikt arbetssätt och undersöka hur det fungerar för andraspråksutveckling. En djupare förståelse för de olika arbetssättens betydelse för inläring hade möjliggjorts genom att även inta ett elevperspektiv där till exempel elevintervjuer och observation av elever hade kunnat genomföras, då hade man kunnat undersöka elevernas andraspråksutveckling i relation till undervisning.

10. Referenslista

- Bonacina-Pugh, F. (2013). Multilingual label quests: A practice for the “asymmetrical” multilingual classroom”. *Linguistics and education*, 13(24), 142-164.
- Braun, V & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Cummins, J. (2000). Andraspråksundervisning för skolframgång – en modell för utveckling av skolans språkpolicy. I K. Naclér (Red), *Symposium 2000 – ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm: Sigma.
- Duregård Lannvik, M. (2012, oktober). Ämnet som aldrig fått någon chans. *Alfa*. Tillgänglig: <http://tidningenalfa.se/amnet-som-aldrig-fatt-nagon-chans/>
- Elmeroth, E. (2017). *Möte med andraspråkselever*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva - familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola* (Doktorsavhandling, Uppsala studies in education, 115). Uppsala: Uppsala universitetsbibliotek. Tillgänglig: https://drive.google.com/file/d/0B_QTyT2IJTXQcTFPNUcxODE2Wlk/view
- Guichon, N & McLornan, S. (2008). The effects of multimodality on L2 learners: Implications for CALL resource design. *System*, 36(1), 85-93
- Holme, I & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hyltenstam, K. (u.å.) Andraspråk. I *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/andraspr%C3%A5k>.
- Jiang, L & Luk, J. (2016). Multimodal composing as a learning activity in English classrooms: Inquiring into the sources of its motivational capacity. *System*, 59, 1-11
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lundgren, B. (2017). Enspråkig undervisning i flerspråkig kontext. *Educare*, 17(1), 9-26.
- Nationalencyklopedin [NE]. (2017). *Modersmål*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/modersm%C3%A5l>
- Skolinspektionen. (2010). *Språk- och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska*. Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. (Reviderad 2016)*. Hämtad från: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskildpublikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575

Skolverket. (2012) *Greppa språket! Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. Hämtad från: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2573

Säljö, R. (2012) Den lärande människan. I Lundgren, Säljö, Liberg (Red). *Lärande skola bildning – grundbok för lärare* (s. 139- 197) Stockholm: Natur och kultur.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2017-04-25 från:
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Wallen, M & Kelly-Holmes, H. (2017). Developing language awareness for teachers of emergent bilingual learners using dialogic inquiry. *International Journal of bilingual education and bilingualism*, 20(3), 314-330, doi: 10.1080/13670050.2015.1051506

Wedin, Å. (2011). Utveckling av tal och skriftspråk hos andraspråkselever i skolans tidigare år. *Didaktisk tidskrift*, 20(2), 95-118.

Winlund, A. Lyngfelt, A. Wengelin, Å. (2017). Nyanlända elevers litteracitetspraktiker i skolan. *Educare*, 17(1), 50-72.

Bilaga 1.

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

Vad är din arbetsroll just nu?

Hur lång tid har du undervisat i ämnet svenska med elever med annat modersmål?

Hur många av dina elever har annat modersmål än svenska idag?

Frågor:

Ser du svårigheter i svenskundervisningen hos elever med annat modersmål? Vad ser du för svårigheter?

Vilka metoder och arbetssätt anser du fungera för andraspråksutveckling? Vad tänker du på när du utformar din svenskundervisning för att främja elevernas andraspråksutveckling?

Vad har du för tankar kring material eller litteratur som används i undervisningen när det kommer till andraspråksinlärning?

Används elevernas förstaspråk i svenskundervisningen? Hur tänker du kring att använda elevernas förstaspråk i undervisningen för att stötta andraspråksutvecklingen?

Om du skulle ge tips till någon som ska undervisa i ämnet svenska med andraspråks elever – vad skulle du säga är viktigast att tänka på i utformningen av undervisningen för att elevernas andraspråk ska utvecklas?